

יוסף בתראין: ג והוא עבר גְּדַמְיָהוּן וסגיד על ארעא שבע זמנין עד מקרביה עד (לנת) אַחוּהי: ד ורַהט עֶשׂו לְקַדְמוּתִיהָ וְגַפְפִּיהָ וּנְפֹל עַל צְנוּרִיהָ וְנִשְׁקִיָּהּ וּבָכוּ: ה וְזָקַף יָת עֵינֵיהָ וְנָחָא יָת

ג והוא עבר לפניהם וישתחו ארצה שבע פעמים עד-גשתו עד-אחיו: ד וירץ עשו לקראתו ויתבקהו ויפל על-צוארו* **וְיִשְׁקָהוּ וַיִּבְכוּ: ה וַיֵּשֶׂא אֶת-עֵינָיו וַיִּרְא אֶת-הַנָּשִׁים

*צוארו קרי **נקוד על וישקהו

רש"י

כשראכו משתחו כל השתחוואות הללו: וישקהו. נקוד עליו, ויש חולקין בדבר הזכ צברייתא דספרי', יש שדרשו נקודס ז, לומר

אחרונים. אחרון אחרון חזי: (ג) עבר לפניהם. אמר, אם יצא אותו רשע להלחם, ילחם צי תחלס: (ד) ויחבקהו. נתגלגלו רחמיו

שאלות בסיסיות

יותר מהמשמעות הרגילה שלה. לכן, הדעה הראשונה סוברת, שהנקודה באה ללמד שהנשיקה המוזכרת בפסוק היתה חלשה, בלתי כנה.

אולם רבי שמעון בר יוחאי אינו מקבל פירוש זה, שכן לדעתו, אף בלא הנקודה היינו יודעים שנשיקת עשו לא היתה כנה. שהרי 'הלכה היא - שעשו שונא ליעקב! אלא, הנקודות כאן באות ללמד שאירע כאן דבר לא שגרתי: למרות שניתן לצפות שהנשיקה לא היתה כנה, בכל זאת, נכמרו רחמיו של עשו ונשקו בכל לבו.

● מדוע עשו בכה? (פסוק ד)

אבן עזרא: לפי הפשט נראה שעשו לא תיכנן בכלל להזיק ליעקב. עובדה, שהוא בכה כאשר נפגש עם יעקב. מה שמזכיר את הסיפור עם יוסף, שבכה כאשר גילה את זהותו לאחיו (להלן מה, טו).

● כיצד קרה שעשו חיבק את יעקב? (פסוק ד)

רש"י: התעוררו רחמיו של עשו, כשראה את יעקב משתחוה לפניו שוב ושוב (ראה פסוק ג).

● האם הנשיקה של עשו היתה כנה? (פסוק ד)

רש"י: המילה "וישקהו", הכתובה בתורה, מנוקדת מעליה בנקודות. חכמים חולקים במשמעות הדבר. יש אומרים, שהנקודות מלמדות שעשו לא נישק את יעקב בכל לבו. אולם, רבי שמעון בן יוחאי אומר: הלכה היא, בידוע שעשו שונא ליעקב (כלומר: דבר ברור, כמו פסק הלכה, שעשו שונא את יעקב). אלא שנכמרו רחמיו באותה שעה, ונשקו בכל לבו (ברייתא המובאת במדרש ספרי).

ספר הזיכרון: מסביר את דברי החכמים: נקודות מעל מילה באות ללמד, שהמשמעות של המילה כאן היא חלשה

תורת מנהם

יעקב באמת. אולם, לפי הפשט, נקודות באות תמיד להחליש את משמעות המילה. וקשה לקבל שרק כאן המשמעות שונה.)

הביאור

רש"י מתקשה בשאלה שעולה מאליה מתוך הכתוב: כיצד יתכן שעשו - אשר גמר בלבו להרוג את יעקב (לעיל כו, מא), ועדיין שנא אותו בכל לבו (רש"י לב, ז), וגם יצא לקראתו וארבע מאות איש עמו - עובר פתאום מקיצוניות רגשית אחת לאחרת, עד כדי כך שהוא מחבק ומנשק את יעקב, ואף בוכה מההתרגשות של הפגישה עמו, ומסרב לקבל את המתנות של יעקב, באומרו: "אחי, יהי לך אשר לך" (פסוק ט), ולבסוף אף אומר ליעקב: "אציגה נא עמך מן העם אשר אתי" (להלן פסוק טו), כיצד כל זה קרה?

לחיבוק של עשו, רש"י מוצא פתרון: נתגלגלו רחמי עשו על יעקב, כאשר ראה אותו משתחוה לפניו שוב ושוב, שבע פעמים

● האם התנהגותו של עשו היתה כנה? (ד)

פירושו של רש"י לפסוק ד' מעוררים כמה שאלות:

(א) רש"י מניח שהחיבוק של עשו נעשה באמת. אולם, בנוגע לנשיקה, הוא מביא דעה שהיא לא נעשתה מכל הלב. מדוע? מה ההבדל בין החיבוק לנשיקה?

(ב) כאשר מילה מנוקדת מעליה, הדבר מלמד שהמשמעות של המילה חלשה יותר. לכן, הדעה הראשונה שמביא רש"י מובנת: הנקודות מלמדות שהנשיקה של עשו לא היתה "בכל לבו".

אולם, לפי הדעה השנייה (דעתו של ר' שמעון), שעשו דווקא כן "נשקו בכל לבו", הרי הנקודות לא מחלישות את המלה "וישקהו", אלא אדרבה, מחזקות אותה. כיצד זה יתכן?

(ספר הזיכרון מסביר, שבמקרה זה, הנקודות באות ללמד משהו שונה מהרגיל: שעשו עשה מעשה לא שגרתי - הוא אהב את

אָחִי יְהִי לְךָ אֲשֶׁר-לָךְ: וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל-נָא אִם-נָא מִצְאָתִי
 חֵן בְּעֵינֶיךָ וְלִקְחָתָּ מִנְּחָתִי מִיָּדַי כִּי עַל-כֵּן רָאִיתִי פְּנֶיךָ בְּרֹאֵת
 פְּנֵי אֱלֹהִים וַתִּרְצַנִּי: יָא קַח-נָא אֶת-בְּרִכְתִּי אֲשֶׁר הִבָּאת לָךְ
 כִּי-חֲנַנִּי אֱלֹהִים וְכִי יֵשׁ-לִי כָל וַיִּפְצַר-בּוֹ וַיִּקַּח: יב וַיֹּאמֶר
 נִסְעָה וְנִלְכָה וְאִלְכָה לְנֶגְדְךָ: יג וַיֹּאמֶר אֱלֹוֹ אֲדֹנָי יִדְעַ
 כִּי-הִילָדִים רַפִּים וְהֵצֵאן וְהַבְּקָר עֲלוֹת עָלַי וּדְפָקוּם יוֹם אֶחָד
 וּמָתוּ כָּל-הֵצֵאן: יד יַעֲבֹר-נָא אֲדֹנָי לִפְנֵי עַבְדּוֹ וְאֲנִי אֶתְנַהֲלָה
 לְאַטִּי לְרֹגֶל הַמְּלֹאכָה אֲשֶׁר-לִפְנֵי וְלִרְגֵל הַיְלָדִים עַד

בְּדִילָךְ: י וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב בְּכַעַב אִם קָעַן
 אֲשַׁבְּחִית כַּחֲמִין בְּעֵינֶיךָ וְתִקְבִּיל
 תִּקְרֹבָתִי מִן יָדִי אָרִי עַל כֵּן חֲזִיתִינוּן
 לְאַפְךָ פְּחִיזוֹ אֲפִי בְּבְרִכְיָא וְאֶתְרַעִית לִי:
 יא קָבַל פְּעַן יַת תִּקְרֹבָתִי דְאִיתּוּמִיָּאת לָךְ
 אָרִי רַחֲמִים עָלַי (קָדָם) יי וַאֲרִי אִית לִי
 כְּלָא וְאֶתְקִיף בִּיהַ וְקָבִיל: יב וַאֲמַר טוֹל
 וְתִקְהַף וְאִיִּסְהַף לְקָבִילָךְ: יג וַאֲמַר לִיהַ רַבּוּנִי
 יִדְעַ אָרִי יִנְקִיָּא רַפִּיכִין וְעָנָא וְתוֹרִי
 מִיִּנְקִתָּא עָלַי וְאִם יִדְחֹקִינוּן יוֹמָא חָד
 וַיִּמּוּתוּן כָּל עָנָא: יד יַעֲבַר פְּעַן רַבּוּנִי
 קָדָם עַבְדִּיהַ וְאָנָּא אֲדַבֵּר בְּנִית לְרֹגֶל
 עוֹבְדָתָא דִּי גְדַמִּי וְלִרְגֵל יִנְקִיָּא עַד דִּי

רש"י

לו לומר חננני, שאין חנן בלא שתי נוני"ן, והשלישית לשימוש,
 כמו עשני, זדוני: יש לי כל. כל ספוקי, ועשו דבר בלשון גארה,
 יש לי רב, יותר ויותר מכדי לרכי: (יב) נסעה. כמו שמעה,
 סלחה, שהוא כמו שמע, סלח, אף כאן נסעה כמו נסע, וכוני"ן
 יסוד בתיבה, ותרגום של אונקלוס טול ונכך, עשו אמר ליעקב
 נסע מכאן ונלך: ואלכה לנגדך. צוה לך, טובה זו אעשה לך,
 שאחריך ימי מהלכתי ללכת לאט כאשר אתה לרין, וזכו לנגדך,
 צוה לך: (יג) עלות עלי. הלאן והצקר שהן עלות, מוטלות עלי
 לנהלן לאט. עלות. מגדלות עולליהן, לשון עולל ויונק, עול
 ימים¹⁰, שתי פרות עלות¹¹, בלע"ז אנפיטי"ש: ודפקום יום אחד.
 (ואם ידפקום יום אחד) ליגעם דרך צמרורה, ומתו כל הלאן:
 ודפקום. כמו קול דודי דופק¹², נוקש צלחת: (יד) יעבר נא
 אדני. אל אחריך ימי הליכתך, עבור כפי דרכך, ואף אם
 תתרחק: אתנהלה. אתנהל, ה"א יתירה, כמו ארדה, אשמעה:
 לאטי. לאט שלי, לשון נחת ההולכים לאט¹³, לאט לי לנער¹⁴.
 לאטי, הלמ"ד מן היסוד ואינה משמשת, אתנהל נחת שלי: לרגל
 המלאכה. לפי צורך הליכת רגלי המלאכה המוטלת עלי להוליך:
 ולרגל הילדים. לפי רגליהם שהם יכולים לילך: עד אשר

עליו. אחיו של יעקב הוא, אומרים להם אם כן משלנו אתם:
 (ט) יהי לך אשר לך. כאן הודע לו על הצרכות: (י) אל נא.
 אל נא תאמר לי כן: אם נא מצאתי חן בעיניך ולקחת
 מנחתי מידי כי על כן ראיתי פניך וגו'. כי כדאי והגון לך
 שתקבל מנחתי, על אשר ראיתי פניך, והן חשובין לי כראיית פני
 המלאך, שראיתי שר שלך, ועוד על שנתרלית למחול לי על
 סורחני. ולמה הזכיר לו ראיית המלאך, כדי שיתירא הימנו,
 ויאמר, ראה מלאכים וניזול, איני יכול לו מעתה: ותרצני.
 נתפייסת לי. וכן כל רצון שצמקרה לשון פיוס, אפיזומטי"ש בלע"ז,
 כי לא לרצון יהיה לכם⁴, הקרצנות צאות לפייס ולרצון, וכן שפתי
 לדיק ידעון רצון⁵, יודעים לפייס ולרלות: (יא) ברכתו. מנחתי,
 מנחה זו הבאה על ראיית פנים, ולפרקים אינה באה אלא
 לשאלת שלום, וכל צרכה שהיא לראיית פנים, כגון ויצרך יעקב
 את פרעה, עשו אתי צרכה⁶, דסנחריב. וכן לשאלו לו לשלום
 ולצרכו⁷, דתועי מלך חמת, כולם לשון צרכת שלום כן, שקורין
 בלע"ז שלודא"ר, אף זו צרכתו, מו"ן שלו"ד: אשר הובאת לך.
 לא טרחת צה, ואני יגעתי להגיעה עד שבאה לידך⁸: חנני. נו"ן
 ראשונה מודגשת, לפי שהיא משמשת במקום שתי נוני"ן, שהיא

מנהג תורה

כיון שכך, מובן היטב כיצד רבי שמעון אומר את שני הדברים
 גם יחד: גם שעשו שונא ליעקב ולכן הוא רודף אחריו, וגם שיכול
 לקרות נס והוא ירחם עליו בסופו של דבר (כמו שקרה אצל רבי
 שמעון עצמו). והרי גם יעקב היה "מלומד בניסים", כמו למשל
 ש"נתן מקלו בירדן, ונבקע הירדן" (רש"י לב, יא). לכן, יכול היה
 לקרות לו נס כזה.

(על פי לקוטי שיחות חלק כ עמ' 144 ואילך)

ביום מן הימים, לשלוח שליח שיקבש מהממשל הרומי לבטל
 גזירה שהוטלה על היהודים, נבחר אותו ר' שמעון עצמו — אשר
 ברח מפני הרומאים — לבצע 'שתדלנות' בפניהם. כיצד הנרדף,
 הופך למליץ יושר בפני הרומאים? אלא, משום שהיה "מלומד
 בניסים" (מעילה יז, א-ב). רבי שמעון חי מעל הטבע. לכן, כאשר
 היו צריכים מישהו שיבטל את הגזירה, הוא לא חשש לעשות זאת
 והאמין שהוא יצליח להביא ישועה.

3 ב"ר עח, יא 4 ויקרא כב, כ 5 משלי, לב 6 מל"ב יח, לא 7 שמ"ב ב, י 8 ב"ר עח, יב 9 איכה ב, יא 10 ישע"ה סה, כ 11 שמ"א ג, י 12 שה"ש ה, ב 13 ישע"ה ח, ו 14 שמ"ב יח, ה